

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Varga Ügyvédi Iroda (....., ügyintéző: Dr. Varga Balázs ügyvéd) által képviselt felperes neve (...) felperesnek a Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda (....., ügyintéző: Dr. Kovács Orsolya ügyvéd) által képviselt alperes neve alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék által 2018. február 2. napján meghozott 27.P...../2016/27. számú ítélete ellen a felperes részéről 29. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 500.000 (Ötszázezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

Köteles a felperes külön felhívásra 2.500.000 (Kétmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket megfizetni a alperes nevenak.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1.587.500 forint perköltséget, valamint külön felhívásra a alperes nevenak 1.500.000 forint meg nem fizetett illetéket.

Az ítélet tényállása szerint a felperesi gazdasági társaság 1991 óta szerencsejáték szervező tevékenységet folytat, játéktermekben pénznyerő automatákat (PA) működtetett. A felperes 2008-2009-ben több PA-t vásárolt és azokat játéktermekben üzemeltette.

Tényként állapította meg azt is, hogy dr. **L.J.** országgyűlési képviselő 2010. november 22-én "Miért nem érdekli az államot a pénznyerő automatákból származó bevétel, illetve hova tűntek és kinél landoltak a pénznyerő automatákból származó milliárdok?" címmel kérdést intézett a miniszterelnökhöz amelyben arra is utalt, hogy a pénznyerő automatákat manipulálják így azok üzemeltetői adócsalással jutnak jelentős haszonhoz.

Ismertette továbbá, hogy az államháztartás stabilitását elősegítő egyes adótörvények módosításáról szóló, 2011. november 30-án hatályba lépő 2011. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Módtv1.) jelentős mértékben megemelte a pénznyerő automaták működtetését terhelő adóterheket - ötszörösére, gépenként 100.000 forintról 500.000 Ft-ra növelte -, valamint százalékos mértékű adót is bevezetett. Az adóemelés váratlanul érte az automatákat üzemeltető vállalkozásokat, mert a szerencsejátékot üzemeltetők érdekvédelmi szervezetével is egyeztetett törvényjavaslat az adó 125.000 Ft-ra történő emelését irányozta elő. A törvénymódosítás parlamenti vitája során azonban a képviselői felszólalás következtében került sor a tervezett mértéket többszörösen meghaladó adóemelésre. A Módtv1. az adó emelésen túl lefektette a pénznyerő automaták szerver alapú működtetésének alapelveit is.

A 2012. október 10. napján kihirdetett 2012. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: Módtv2.)

módosította a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvényt, a pénznyerő automatakat kaszinón kívüli működtetését teljes egészében betiltotta, az automatakat működési engedélyét bevonta, melynek következtében a működtetési engedélyeket az üzemeltetőknek 15 napon belül be kellett szolgáltatniuk az engedélyező hatóságnak.

A fenti előzmények után benyújtott keresetében a felperes elsődlegesen a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésére alapított kártérítés, másodlagosan a Ptk. 349. § (1) bekezdésén alapuló államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése címén kérte az alperes kötelezését a Ptk. 355. §-a szerinti kárai megfizetésére. Mindösszesen 40.877.085 forint tényleges kár, elmaradt haszon, költség és kamatai, továbbá 1.000.000 forint nem vagyoni kár megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Kárait az alábbiakban jelölte meg:

- A Módtv1. hatálybalépését követően 10 játéktér és 19 pénznyerő automata működtetésének megszüntetésére, illetve szüneteltetésére kényszerült, a Módtv2. rendelkezései következtében a készülékek további üzemeltetésének lehetőségétől is elesett, erre tekintettel a pénznyerő automatakat és alkatrészeik elértéktelenedése miatt összesen 5.854.075 forint kár érte, mely összeg és 832.075 forintnak megfelelő késedelmi kamata, összesen 6.682.732 forint megfizetésében kérte az alperes marasztalását.

- A jogellenes alperesi jogalkotás következtében a pénznyerő automatakat továbbüzemeltetésének hasznától elesett, amelyeket az adóemelések miatt a működésből kivonni kényszerült és a betiltás miatt már nem tudott működtetni, ezért elmaradt haszon címén 9.156.404 forint és ezen összeg 1.620.007 forintnak megfelelő késedelmi kamata, azaz összesen 10.776.411 forint megfizetésére kérte az alperes kötelezését.

- Az uniós joggal ellentétes Módtv1.-gyel ok-okozati összefüggésben felmerült kárát - az adóemelésekben tervezett 125.000 forint és a ténylegesen megállapított 500.000 Ft mértéke közötti különbséget - 19.582.672 forintban és ezen összeg 3.751.746 forintnak megfelelő kamatában összesen 23.336.418 forintban jelölte meg, és ennek megfizetésére kérte az alperes kötelezését.

- A működésből év közben kivont pénznyerő automatakat egész évre befizetett igazgatásszolgáltatási díja időarányos része - 68.440 forint - és ezen összeg kamatai - 9.084 forint - azaz összesen 77.524 forint megfizetésére is kérte az alperes kötelezését.

- A fentiekben túl 1.000.000 forint nem vagyoni kárigényt formált, mert állítása szerint a felperes és ügyvezetőjének, valamint családtagjainak és a vállalkozás alkalmazottainak emberi méltóságát sértette a miniszterelnök felé intézett kérdésbe burkolt azon állítás, amely azt a látszatot keltette, hogy a pénznyerő automatakat üzemeltetése során jelentős eltitkolt jövedelmek léteznek, az üzemeltetők adót csálnak és manipulációkat a játék tisztaságát veszélyeztetik.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Hivatkozása szerint a magyar jog alapján az alperes jogalkotói tevékenysége teljes immunitást élvez, az uniós jog pedig tagállamon túlnyúló elem hiányában nem alkalmazható. Alkalmazhatósága esetében is az lenne azonban megállapítható, hogy a sérelmezett törvények összhangban állnak a közösségi joggal.

Az elsőfokú bíróság a keresetet nem találta alaposnak. Határozatát a Ptk. 75. § (1) bekezdésre, 76. §-ára, 78. § (1) bekezdésére, 339. § (1) bekezdésére, 349. § (1) bekezdésére, az 1/2014. számú Polgári Elvi Döntésre, az EBH.1999.14. számú jogesetre, az EUMSZ 56. Cikkére, az Alkotmánybíróság 26/2013.(X.4.) sz. határozatában foglaltakra és a PJD2017. 5. számú határozatra alapította.

A felperes magyar jogra alapított kártérítési igényét nem találta teljesíthetőnek, mert álláspontja szerint a hazai jog alapján a jogalkotó tevékenysége polgári jogi szempontból teljes immunitást élvez, azaz a jogalkotói tevékenység polgári jogi kártérítési kötelezettséget nem keletkeztet. Hangsúlyozta, hogy a felperes által sérelmezett jogszabályok egyértelműen normatív tartalmú

általános hatályú szabályok, következésképpen a Módtv1. és Módtv2. meghozatalában megtestesülő alperesi jogalkotással összefüggésben az alperes kártérítési felelőssége nem áll fenn. A jogalkotó kártérítési felelőssége csak diszfunkcionális jogalkotás alkotmánybírósági megállapítása mint többlet tényállási elem esetén merülhetne fel az elsőfokú bíróság álláspontja szerint, ami a perbeli tényállás mellett kizárt. Jóllehet a alperes neve a mai napig nem tett eleget az Alkotmánybíróság 26/2013.(X.4.) számú határozatában foglaltak szerinti, a Módtv2.-re vonatkozó alkotmányossági elvárásoknak - a határozat 168., 196. és 199. pontjában foglaltak ellenére nem hozott törvényt a kártalanításra -, ez azonban önmagában nem elégséges az alperes polgári jogi kártérítési felelősségének megállapításához.

Ezt követően az elsőfokú bíróság azt vizsgálta, hogy van-e a perbeli esetnek tagállami határon átnyúló tényállási eleme, illetve megállapítható-e a jogvita uniós alapvető joggal való valamilyen kapcsolata. Megállapította, hogy a fordított diszkrimináció tilalmának közösségi jogi alapelve alapján a perbeli tényállás összefüggésbe hozható az uniós joggal, melynek következtében álláspontja szerint határon átnyúló konkrét tényállási elem hiányában is vizsgálható, hogy a jogalkotó alperes neve jogalkotásával közösségi jogot sértett-e. Az EUMSZ 56. cikkében rögzített szolgáltatásnyújtás korlátozásának tilalmára vonatkozó uniós klauzulát az EUB a perbelivel hasonló tényállás alapján álló C-6/01. szám alatti Anomar ügyben értelmezte, kiegészítve azt a fordított diszkrimináció tilalmával, amely szerint ha van a nemzeti jognak a diszkriminációt kizáró szabálya, azaz - az az adott tagállam polgáira - ugyanazokat a jogokat rendeli alkalmazni mint a más tagállam polgáira, akkor az uniós jogra való hivatkozás a hazai polgárokat is megilleti. Hangsúlyozta, hogy a Kúria gyakorlata szerint tagállami határon áthúzódó konkrét tényállási elem hiányában a fordított diszkrimináció tilalmára való automatikus hivatkozás nem teremt elégséges alapot az uniós jog sérelmének vizsgálatához, mert ehhez az is kell, hogy a sérelmezett jogalkotással érintett szolgáltatás szabályozási körülményei ezt indokoltá tegyék.

A Kúria a perbelivel e tekintetben azonos tényállású ügyben azért tartotta alkalmazhatónak a fordított diszkrimináció elvét, mert olyan jogszabályi környezetben, ahol az uniós szabályozási rendszerben nem harmonizált szerencsejáték szolgáltatás nyújtását az állam széles körű mérlegelési jogosultsága alapján korlátozhatja, e hatáskörének gyakorlása során nem sérthet igazolatlanul alapvető jogokat. Ezen okból jutott a Kúria arra a következtetésre, hogy a Módtv1. és Módtv2. megalkotására alapított felperesi igény belső jellege ellenére kapcsolatot mutat az uniós jog alapvető szabadságjogokra vonatkozó rendelkezésével, következésképpen vizsgálható a sérelmezett jogszabályok közösségi jognak való megfelelése.

Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a fordított diszkrimináció tilalmának közösségi jogi alapelve összefüggésbe hozható a sérelmezett alperesi jogalkotással, utalva arra, hogy a Kúria hivatkozott ítélete az uniós jog alkalmazhatóságával összefüggésben a perbelivel azonos tényállású ügyben született, a perbelivel azonos volt a sérelmezett jogalkotás és ugyanaz volt az érintett szolgáltatás is. Ebből következően vizsgálhatónak találta, hogy a Módtv1. és Módtv2. megalkotásával az alperesi törvényhozó megsértette-e a közösségi jogot, melynek következtében fennáll-e az alperes polgári jogi kártérítési kötelezettsége. Utalt arra, hogy a jogalkotással okozott kár következményeit a közösségi jog sérelmének megállapíthatósága esetén a Ptk. kártérítési szabályai alapján kell megítélni, figyelembe véve az EUB európai jogot értelmező döntéseit is. Kizártnak találta a közösségi jog sérelmére alapított alperesi kártérítési felelősség Ptk. 349. § (1) bekezdésén alapuló államigazgatási jogkörben okozott kárként történő értelmezését, mert ezen a címen csak egyedi ügyben hozott jogalkalmazói döntéseken alapuló igény érvényesíthető álláspontja szerint.

A rendelkezésre álló iratokból megállapította, hogy 7 db pénznyerő automata működésének beszüntetésére a felperes által "engedély érvénytelenségének megállapítása iránti kérelemmel" kezdeményezett eljárás alapján került sor, további négy db automata esetében pedig a felperes semmilyen bizonyítékkal nem támasztotta alá a készülékek működésből történő kivonásának megtörténtét. A működtetésből kivont valamennyi pénznyerő automata vonatkozásában az elsőfokú bíróság a csatolt iratok alapján egyértelműen megállapíthatónak látta, hogy a működtetés megszüntetése vagy egyáltalán nem hozható összefüggésbe a sérelmezett törvényekkel, vagy az adóemelést elrendelő Módtv1. hatálybalépését követően és a tiltást kimondó Módtv2. hatálybalépését megelőzően került sor azokra. Mindezek felül a felperes azt sem támasztotta alá, hogy a Módtv1. rendelkezéseiben bízva a készülékek szerver alapú működtetésre való alkalmassá tétele érdekében bármilyen lépést, beruházást tett volna. A perben feltárt adatok alapján az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy egyetlen pénznyerő automata működtetésének beszüntetése sem hozható összefüggésbe az automaták kaszinón kívüli működését tiltó Módtv2.-vel, mert a felperes egyetlen készülék esetében sem bizonyította, hogy arra a Módtv2. hatálybalépését követően került volna sor. Az elsőfokú bíróság ezért arra a megállapításra jutott, hogy a felperes által működtetett pénznyerő automaták működésből történő kivonásával kizárólag az adóemelést elrendelő Módtv1. hozható kapcsolatba.

A Módtv1. közösségi joggal való összhangját a Brasserie-teszt alkalmazásával vizsgálta. Megállapította, hogy a felperes a Módtv1. hatálybalépését követően is tovább működtette készülékei egy részét, amelyből arra következtetett, hogy a felperes gazdálkodása a jelentős adóemelést elrendelő Módtv1. következtében nem lehetetlenült el, mindössze csak elnehezült a piac működtetési költségeinek megnövekedése és jövedelmezőségük ezzel arányos csökkenése miatt. A felperes gazdálkodási környezetének a Módtv. következtében beálló romlását - annak jelentős mértéke ellenére - sem értékelte az elsőfokú bíróság a felperes EUMSZ 56. cikke által biztosított szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó alapjoga sérelmeként. A feltárt adatok szerint ugyanis a törvény egyedüli hatása csak az volt, hogy költségesebbé tette a tevékenységet, ez pedig nem tartozik a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozását jelentő körbe, vagyis az adóemeléssel összefüggésben az EUMSZ 56. cikkének sérelmét nem lehet megállapítani, mivel a Brasseire-teszt első feltétele nem teljesült az adóemelést kimondó Módtv1-gyel összefüggésben, ezért a Brasseire-teszt további feltételeinek vizsgálata okafogyottá vált, így azt az elsőfokú bíróság mellőzte, a fenti indokok alapján a felperes kártérítési kereseti kérelmét pedig elutasította.

A jóhírnév sérelmére alapított kereset tekintetében azt állapította meg, hogy dr. **L.J.** hivatkozott parlamenti felszólalása kérdésfeltevésbe burkolt véleményközlésnek minősül, amelyre jóhírnév sértésre alapított személyiségi jogi igény nem alapítható. Ezért a felperes e címen előterjesztett kereseti kérelmét is elutasította. A felperes magánszemélyek emberi méltóságának sérelmére alapított kereseti kérelmét az elsőfokú bíróság keresetösségi jog hiányában utasította el, utalva arra, hogy a felperes más magánszemély személyiségi jogi sérelmen alapuló igényét nem érvényesítheti, e tekintetben perbeli legitimációval nem rendelkezik.

A határozattal szemben a felperes élt fellebbezéssel, amelyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset szerinti döntés meghozatalát kérte, ezen belül az alperes kötelezését a megjelölt teljes kár megfizetésére elsődlegesen a Ptk. 339. §-a, másodlagosan a Ptk. 349. §-a, harmadlagosan a Ptk. 6. §-a alapján, és mindezeket túl az alperes kötelezését a keresetben megjelölt nem vagyoni kár megfizetésére.

A magyar jogra alapított kereseti kérelem kapcsán arra hivatkozott, hogy az alkotmányellenes jogszabállyal, illetve az uniós jogszabályokkal ellentétes jogszabályokkal okozott kárért az alperes az általános deliktuális kártérítési szabályok szerint felel. Előadta, hogy az alperes nem tartotta be a

jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) és a társadalmi egyeztetésről szóló 2010. évi CXXXI. törvény (Társtv.) vonatkozó szabályait sem a tételes játékadó ötszörösre emelése, sem pedig a felperes által végzett tevékenység betiltása vonatkozásában. A Jat. végrehajtásához kapcsolódó kormány- és miniszteri rendeletek részletesen meghatározzák a jogalkotás során követendő egyes eljárási cselekményeket, amelyek be nem tartása mindenképpen megalapozza a jogalkotó felelősségét a tekintetben is, ha a megalkotott jogszabállyal kárt okoz. Az alperes a módosító törvények megalkotása során nem tartotta be a Jat. rendelkezéseit, nem végzett előzetes hatásvizsgálatot és nem mérte fel a megalkotandó törvények társadalmi, gazdasági hatásait. A Mód1. és Mód2. törvények bár a formai követelményeknek megfeleltek, tartalmi vonatkozásban azonban sértették a tulajdonjogot, a vállalkozás szabadságához való jogot és a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot is, melyek alaptörvényi rendelkezésekben kerültek rögzítésre.

Az uniós jogra alapított kárfelelősség tekintetében arra hivatkozott a felperes a fellebbezésében, hogy az EUB által kialakított jogelvek az uniós jogi aktusok alkalmazásának és értelmezésének olyan alapvető elveit határozzák meg, amelyeket a tagállami bíróságoknak és hatóságoknak a jogalkalmazás során követniük kell. Az EU által védett alapvető jogokat az Alapjogi Charta (a továbbiakban: Charta) foglalja össze, amely az uniós polgárokat megillető politikai, polgári, gazdasági és szociális jogokat, szabadságokat és elveket tartalmazza, amelyeket az EU elismer és védelemben részesít. A II. cím alatt szereplő "szabadságok" közül a 17. cikkben szereplő tulajdonhoz való jog az alapvető jogok között szerepel, a Charta 51. cikke szerint pedig a Chartában foglaltak a tagállamokat akkor kötelezik ha olyan intézkedéseket hoznak, amelyek az uniós jog végrehajtásául szolgálnak vagy annak tekinthetők. A lojális együttműködés elve az uniós jog hatékony érvényesítésének kötelezettségét rója a tagállamokra, azok jogalkotó, jogalkalmazó szerveire. A tagállami bíróságok az uniós jogi elemet tartalmazó jogvitákban az uniós jogot kötelesek alkalmazni. A nemzeti eljárásjogi törvények alapján eljáró bíró az ítéletét az uniós anyagi jogra kell, hogy alapítsa. Felperes játékkermeiben nem magyar - így uniós - állampolgárok is játszottak a pénznyerő automatákon, így három területen feltétlen kapcsolódás mutatkozik a hazai és uniós szabályok között: az Európai Parlament és a Tanács 98/34/EK irányelve a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás megállapításáról, az EUMSZ 56. Cikke a szolgáltatásnyújtás szabadságáról és a Charta 17. Cikke a tulajdonról. Mindezek alapján az uniós jog alapján az alperes kárfelelőssége e vonatkozásokban megállapítható. Kétségtelen tény, hogy a szerencsejáték szervezés szabályozása az EU-ban tagállami hatáskörbe tartozik, ugyanakkor a tagállami szabályozás nem sértheti az EU általános elveit, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó 8 kiegészítő jegyzőkönyvben foglaltakat. A tagállamok kártérítési felelősséggel tartoznak a magánszemélyeknek azokért a károkért, amelyek az uniós jogból eredő kötelezettségeik megsértése következtében keletkeztek. Azok a személyek tehát akiknek az állam az uniós jog megsértésével kárt okoz, nemzeti bíróság előtt a tagállami peres eljárás szabályai szerint érvényesíthetnek kártérítési igényt az állammal szemben. Az állam kártérítési felelősségének megállapításához, a hármas feltételrendszer valamennyi feltétele fennállását bizonyítani szükséges. A károkozás feltételei a perbeli ügyben - szemben az elsőfokú ítélet megállapításaival - a Mód1. törvény tekintetében is teljesültek, mivel a működésből ideiglenesen kivont automaták értéke is "megsemmisült" a Módtv2. hatálybalépése következtében.

Az alkotmányellenes, illetve az uniós jogszabályokkal ellentétes jogszabályokkal okozott kárért az alperes az általános deliktuális kártérítési szabályok szerint felel a felperes fellebbezési álláspontja szerint. Az alperes a jogalkotás során jogellenes magatartást tanúsított, mert a rá vonatkozó szabályokat nem tartotta be. A vagyoni kár egyértelmű mert a pénznyerő automaták értéke 0 forint lett, az okozati összefüggés fennáll a kárt okozó döntések és az előkészítő tevékenység hiányossága között, a károkozó pedig kimenteni nem tudja magát, mivel a Módtv2. indokolásában megjelölt nemes célok nem valósultak meg, a kaszinóban üzemeltetett pénznyerő automaták száma 2013. és

2014. évekre megduplázódott és a szerencsejáték piac átrendeződött.

A nem vagyoni kártérítés iránti igény tekintetében a felperes a fellebbezésében megismételte az általa az elsőfokú eljárásban előadottakat. Fenntartotta az elsőfokú eljárásban előterjesztett bizonyítási indítványait, valamint az előzetes döntéshozatal kezdeményezése iránti kérelmét.

Az alperes csatlakozó fellebbezést nyújtott be, amelyben az elsőfokú ítélet indokolásának megváltoztatását kérte annak megállapításával, hogy a határon átnyúló szolgáltatásnyújtás bizonyíthatatlansága okán a jelen tényállás tisztán belföldi, amelyre az EUMSZ 56. Cikke nem alkalmazható, és így nem állapítható meg a felperesnek ezen cikkből eredő uniós alanyi jogsérelme. Emellett annak megállapítását is kérte, hogy az állított jogellenes magatartás és a megjelölt károk közötti közvetlen ok-okozati összefüggés azért sem áll fenn, mert a megjelölt felperesi károk nem az állított uniós alanyi jogsérelemmel összefüggésben merültek fel. Kérte annak megállapítását is, hogy a felperes a nem vagyoni kártérítési igényét az alperessel szemben nem érvényesítheti, mivel dr. **L.J.** magatartása nem tudható be az alperesnek, továbbá azért is mert a sérelmezett állításból a felperesi társaság nem volt beazonosítható.

Álláspontja szerint a Törvényszék tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az uniós jog alkalmazható e körben, indokolása hibás és az a későbbi, Kúria által hozott döntésben foglaltakkal ellentétes. Nem állapítható meg a fordított diszkriminatív helyzet fennállása sem, mivel az adóemelés és a tiltás mind a magyar, mind pedig a külföldi uniós tagállambeli személyeket is érintette, így azok hatásukban nem okoztak diszkriminatív helyzetet. Számos tagállam a fordított diszkriminatív helyzetet egyebekben nem tiltja, egyes tagállamok a hazai állampolgárokkal szembeni szigorúbb elbánást elfogadhatónak tartják. A magyar jogrend szerint a fordított diszkriminatív helyzet nem tiltott még a Fővárosi Ítéltábla ítéleteiben megjelölt alkotmányos rendelkezések szerint sem. A magyar jogrend alapján továbbá az állam fő szabály szerint nem visel polgári jogi kártérítési felelősséget a jogalkotásért, a jogszabály hatálybalépésével esetleg bekövetkezett károsodás nem keletkeztet a jogalkotó és a károsult között kötelmi jogviszonyt. Az uniós jog ezen immunitás alól uniós alanyi jogsérelem esetén ad kivételes felmentést, és az uniós alanyi jogsérelem kellően súlyos volta esetén a jogsértéssel közvetlen ok-okozati összefüggésben felmerült kárért a tagállamot felelőssé teszi. Az uniós alanyi jogsérelmet mind uniós szabadságjog mind pedig uniós alapjog esetén is csak határon átnyúló tényállás, uniós kapcsolóelem esetén lehet megállapítani. A Törvényszék helyesen állapította meg, hogy a Módtv1. szerinti adóemelés nem sértett jogot, indokolásában azonban a csatlakozó fellebbezésben foglaltakat kellett volna felhoznia. Helyesen állapította meg azt is, hogy a felperes nem igazolta, hogy a megjelölt kár a Módtv2. szerinti tiltással okozati összefüggésben merült fel, az okozati összefüggés hiányát azonban az okból is meg kellett volna állapítania, hogy felperes megjelölt kárai nem az állított uniós alanyi jogsérelemmel összefüggésben keletkeztek. Helyesen utasította el a Törvényszék a felperes nem vagyoni kártérítési igényét, indokolása azonban hiányos és a vonatkozó bírói gyakorlattal ellentétes, mert nem értékelte, hogy dr. **L.J.** magatartása nem tudható be az alperesnek, továbbá hogy a jóhírnév megsértéséhez szükség van arra, hogy a sérelmezett állítása alapján a sértett fél személye beazonosítható legyen. Mindezek tekintetében kérte az alperes a csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet indokolásának kiegészítését.

A felperes fellebbezése nem alapos, az alperes csatlakozó fellebbezése kis részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a megfelelően feltárt tényállás alapján helytálló érdemi döntést hozott. Ítéletét minden lényeges kérdésre kiterjedően kielégítően megindokolta, az elsőfokú ítélet jogi indokait azonban a Fővárosi Ítéltábla csak részben osztotta. Azokhoz - elsősorban a fellebbezésben és a csatlakozó fellebbezésben foglaltakra tekintettel - az alábbiakat fűzi.

Mindenek előtt rögzíti, hogy a felperes két jogcímen terjesztette elő magyar jogra alapított keresetét, lényegét tekintve ugyanazon ténybeli alapon, elsődlegesen a Ptk. 339. §-ára, másodlagosan a Ptk. 349. §-ára alapítva, és azt az elsőfokú eljárás folyamán mindvégig így tartotta fenn. A fellebbezésben felhozott harmadlagos jogcím, a Ptk. 6. §-ára alapított biztatási kár mint hivatkozási alap az elsőfokú eljárásban nem szerepelt, az tehát olyan - meg nem engedett - keresetváltoztatás, amelynek előterjeszthetőségét a Pp. 247. §-ának (1) bekezdése kizárja. A Ptk. 6. §-ára alapított igény érdemi vizsgálatát ezért a másodfokú bíróság mellőzte, és a jogvitát az elsőfokú bíróság által elbírált terjedelemben vizsgálta felül.

A felperes keresetében jogalkotással okozott kára megtérítését kérte, amelyet arra alapított, hogy a 2011. évi módosító törvénynek a játékadó-emeléssel, valamint a 2012. évi módosító törvénynek a pénznyerő automaták kaszinókon kívüli üzemeltetését megtiltó szabályai az EUMSZ 56. cikkét sértő tagállami rendelkezést tartalmaznak, mert az a szolgáltatásnyújtás korlátozásának minősül. Álláspontja szerint a pénznyerő automaták üzemeltetésére vonatkozó szerencsejáték szervezési tevékenység határon át nyúló szolgáltatásnak tekintendő az EUMSZ 56. cikkének alkalmazásában.

A másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy az államot immunitás illeti meg a jogalkotási tevékenysége során megvalósult esetleges diszfunkcionális működéséért, illetve ennek eredményéért. Ilyen tételes jogszabályi rendelkezést hatályos jogunk nem tartalmaz, az ítélkezési gyakorlat pedig már áttörte az állam jogalkotásért fennálló - a korábbi társadalmi és gazdasági viszonyok között kialakult - „felelőtlenségének” elvét. Bár az új Ptk.-ba nem került bele a jogalkotással okozott károk megtérítését lehetővé tévő speciális felelősségi alakzat, azonban ez nem zárja ki, hogy a jogalkotó a jogalkotással okozott károkért az általános felelősségi alakzat alapján helytállni tartozik (BDT2018.24.). Helytállóan utalt azonban arra az elsőfokú ítélet, hogy az Alkotmánybíróság határozata azt is kimondta, hogy a jogalkotó alkotmányos kereteket nem sértett, a felkészülési idő hiányát ugyanis az AB igazoltnak látta, megjegyezve ugyanakkor, hogy a kártalanítás biztosítása jogállamiságból eredő elvárás. A 26/2013. (X. 4.) AB határozat rendelkező része alkotmányellenes mulasztást nem állapított meg, a felperes által e körben felhozottak ezért nem alkalmasak az alperes tisztán magyar jogra alapított felelősségének megállapítására.

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság nézetét, amely szerint az uniós jogrendet alkalmazhatónak találta, mert a fordított diszkrimináció tilalmának közösségi jogi alapelve alapján a perbeli tényállás a másodfokú bíróság álláspontja szerint is összefüggésbe hozható az uniós joggal.

Az Európai Unió Bírósága (EUB) az elsőfokú bíróság által is felhívott Anomar-ügyben hozott ítéletében kifejtette, hogy az uniós jog alkalmazását illetően nincs jelentősége, hogy az adott tényállásnak van-e határon átnyúló tényleges eleme, mert elég a potenciális határon átnyúló tényállási elem, és ennek is csak annyiban van relevanciája, hogy az EUB hatáskörét az előzetes döntéshozatali eljárásban megalapozza annak érdekében, hogy a tagállami bíróság által feltett kérdésekre hasznos választ adhasson. A perbelihez hasonló tényállású esetben az EUB a hatáskörét arra tekintettel állapította meg, hogy külföldi állampolgárok is igénybe vehették a játéktérmeteket, illetve hogy más tagállambéli személyek is érdekeltek lehetnek magyarországi játéktérmetek üzemeltetésében (Berlington-ügy).

A Fővárosi Ítéletábra álláspontja továbbra is az, hogy az uniós jog sérelmének elvi lehetősége elegendő az uniós tényállás megvalósulásához, amelynek következtében felmerült károk vizsgálata során már nem lehet a keresetet további uniós tényállási elem megvalósulása hiányában elutasítani. Az uniós tényállás megvalósulása esetén nem kell vizsgálni a felperes keresetét abból a szempontból, hogy ténylegesen felmerült-e kára azzal, hogy nem tudott Magyarországon kívüli

tagállambeli játékosokat játéktermeiben kiszolgálni, egyebekben ebben az adott ügyben lehetetlen is ennek bizonyítása erre irányuló nyilvántartás vezetésének hiányában. Az elsőfokú bíróság helytállóan utalt a Kúria Pfv.IV...../2017/13. számú rész- és közbenső ítéletére, amely azonos szolgáltatással kapcsolatos, hasonló tényállású ügyben a sérelmezett jogalkotással érintett konkrét szolgáltatás szabályozási körülményeire, annak jellegére tekintettel találta önmagában elfogadhatónak a fordított diszkriminációra való hivatkozást annak érdekében, hogy vizsgálható legyen az állam jogalkotással okozott kárért fennálló felelőssége az uniós alapjog megsértése esetén. [41. és 43.]

Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatályba lépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11 „RWE Vertrieb” ítélet 58. pont). Ebből pedig az következik, hogy a perbeli esetben az alperes kártérítési felelősségét megalapozó jogellenes magatartást - azaz az uniós jogot sértő törvényalkotás megvalósulását - az EUB uniós jogot kötelezően értelmező ítéleteiben, kiemelten a perbelihez hasonló ügyben született Berlington-ítéletében foglalt megállapítások figyelembevételével kellett értékelni.

Az Európai Unió Bírósága C-98/14. számú, a **B.H.Sz. Kft.** és társai, valamint az alperes között folyamatban lévő peres eljárásban kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban 2015. június 11-én meghozott ítéletében megállapította az adóemelés tekintetében, hogy azt a szolgáltatás nyújtás EUMSZ 56. cikkében biztosított szabadsága korlátozásának kell tekinteni (40.), amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítaná, hogy a 2011. évi módosító törvényben a pénznyerő automaták üzemeltetésére előírt adóemelés azzal a hatással jár, hogy a pénznyerő automaták üzemeltetésére irányuló tevékenység a kaszinókra korlátozódik, amelyekre ezen adóemelés nem vonatkozott (41.). A tiltás vonatkozásában kimondta, hogy az a szolgáltatás nyújtás EUMSZ 56. cikkében biztosított szabadsága korlátozásának minősül.

Az EUB a Brasserie-ítéletben kifejtette, hogy az EUMSZ 56. cikke jogokat keletkeztet a magánszemélyek számára oly módon, hogy annak tagállamok által való megsértése - ide értve a tagállami jogalkotással történő megsértését is - azt vonja maga után, hogy a magánszemélyek jogosulttá válnak az e jogsértés miatt elszenvedett kárunknak az e tagállam részéről való megtérítésére, amennyiben a jogsértés kellően súlyos és közvetlen okozati összefüggés áll fenn a tagállamot terhelő kötelezettség megsértése és a jogsérelmet szenvedő személyek kára között, amelyek vizsgálta a nemzeti bíróság feladata.

Ebből az következik, hogy az uniós jogi alapon álló kártérítési tényállás az EUB által megállapításra került, amelyre tekintettel további előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére nem volt szükség. A tényállási elemek vizsgálata pedig az eljáró nemzeti bíróság feladata a saját tagállami jogszabályi rendelkezései - jelen esetben a Ptk. 339. §-a és 355. §-a - szerint az EUB gyakorlata által kialakított szempontok figyelembe vételével. A felperes tehát a szolgáltatásnyújtás szabadságának megsértését eredményező tagállami jogalkotással közvetlen okozati összefüggésben felmerült kára megtérítésére igényt tarthat.

Az elsőfokú bíróság okszerűen mérlegelte a rendelkezésre álló adatokat akként, hogy a perbeli esetben az automaták működtetésének megszüntetése vagy egyáltalán nem hozható összefüggésbe a sérelmezett törvényekkel, vagy az adóemelést elrendelő Módtv1. hatálybalépését követően és a tiltást kimondó Módtv2. hatálybalépését megelőzően került sor azokra. Osztható volt az álláspontja abban, hogy a felperes által működtetett pénznyerő automaták működésből történő kivonásával

kizárólag az adóemelést elrendelő Módtv1. hozható kapcsolatba, mert a felperes egyetlen készülék esetében sem bizonyította, hogy a pénznyerő automata működtetésének beszüntetésére a Módtv2. hatálybalépését követően került volna sor.

A 2011. évi adóemelésre vonatkozó törvényre alapított kereseti kérelem tekintetében az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a rendelkezésre álló adatok alapján, hogy a játéktermekben üzemeltetett pénznyerő automata a megemelt adót követően csak jóval kisebb jövedelmezőséggel és sokkal kisebb számban voltak üzemeltethetők a gazdasági realitás szabályait is figyelembe véve, a piaci szereplők azonban a játékgépek egy részét nem vitásan tovább működtették az adóemelés után is. A Berlington-ítéletben kifejtettek szerint nem tartoznak az EUMSZ 56. cikk hatálya alá azok az intézkedések, amelyek egyedüli hatása az, hogy a szóban forgó szolgáltatások nyújtását illetően többletköltséget eredményeznek (36.). Mindebből helytállóan következtetett arra az elsőfokú bíróság, hogy az adóemelés - bár a jogalkotó valóban elnehezítette a nyerőautomaták kaszinón kívüli üzemeltetését - nem járt azzal a hatással, hogy a pénznyerő automata üzemeltetésének tilalmával azonos hatást fejtsen ki, ezért az adóemeléssel összefüggésben nem állapítható meg az EUMSZ 56. cikkének sérelme. Erre tekintettel a 2011. évi módosító törvény meghozatalával megvalósított uniós jogsértésre alapított kereseti kérelem kapcsán a további feltételek vizsgálatára nem volt szükség, az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéleti döntése megalapozott volt. A 2012. évi tiltó törvénnyel pedig a felperes állított kárai nem állnak összefüggésben, így a Módtv2. hatásainak vizsgálatára nem volt szükség.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság keresetet elutasító döntése helyes volt, felperes fellebbezése nem vezetett az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérő eredményre.

Kis részben alaposnak találta azonban a másodfokú bíróság az alperes csatlakozó fellebbezését. Osztotta az érveit a tekintetben, hogy az elsőfokú ítélet indokai nem térnek ki arra, hogy a felperes a nem vagyoni kártérítési igényét az alperessel szemben azért sem érvényesítheti, mivel dr. L.J. magatartása nem tudható be az alperesnek, továbbá arra sem, hogy a sérelmezett állításból a felperesi társaság nem volt beazonosítható, azaz e tekintetben az aktív és passzív perbeli legitimáció egyaránt hiányzik. A Fővárosi Ítéltábla ezért az elsőfokú ítélet helyes indokait mindezzel kiegészíti.

A kifejtettek következtében a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján - az ismertetett indokolásbeli kiegészítéssel, illetve pontosítással - helybenhagyta.

A fellebbezés nem, a csatlakozó fellebbezés pedig csak elenyésző részben vezetett eredményre. Az eredménytelenül fellebbező felperes a Pp. 239. §-a értelmében alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése szerint köteles a kis részben eredményes csatlakozó fellebbezést benyújtó alperes oldalán felmerült, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (2), (5) és (6) bekezdése, valamint a 4/A. § (1) bekezdése alapján mérlegeléssel, az elvégzett tevékenységgel, valamint a fellebbezésben és a csatlakozó fellebbezésben megtestesülő, fellebbezett értékkel arányban állóan megállapított ügyvédi munkadíjból álló másodfokú részperköltség megfizetésére.

A per tárgyi illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illeték viselésére vonatkozó rendelkezés az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 74. §-ának (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdésén, valamint a Pp. 239. §-a értelmében alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdésén alapul. Az alperes teljes személyes illetékmentessége folytán a csatlakozó fellebbezés illetékéről rendelkezni nem kellett.

Budapest, 2018. június 28.

Dr. Lesenyei Terézia s.k.
a tanács elnöke

. Mózsik Tímea s.k.
előadó bíró

Dr. Pullai Ágnes s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
bíróági ügyintéző